De aanleiding.

Even belangrijk is de mededeeling die *de Hoop* ons brengt, over hetgeen in den Kerkeraad voorviel en tot de breuke aanleiding gaf.

We lezen daarvan:

Rotterdam, 8 Januari 1887.

De week, die achter ons ligt, mag voor onze Kerk van Rotterdam bijzonder gewichtig heeten en zal in hare geschiedenis eene belangrijke bladzijde beslaan.

Immers op ll. Woensdagavond, den 5den Jan., nam de Kerkeraad, in den Naam des Heeren, het kloek besluit, om de Synodale Hiërarchie, waaronder de Kerk nu 70 jaren gedrukt ging, af te werpen, en weer tot de, in de Schrift gewortelde op de Schrift gegronde oude Kerkenorde terug te keeren.

Het *meest* hiertoe komen; het moest hiertoe NU komen, tenzij dan dat de Kerkeraad, voorgoed, voor de Synodale Organisatie van 1816 de knieën zou buigen, en de Gemeente aan de heerschappij van ongoddelijke Kerkbesturen ter prooi zou laten.

Dit mocht niet, voor den Heere God.

Alle middelen zijn beproefd, om de Synodale Kerkbesturen tot reden te brengen. Er is bij de Synode geprotesteerd en gesmeekt; er is gepleit op Gods Woord; er is gewezen op de historie onzer Gereformeerde Kerken; er is beroep na beroep gedaan op de consciëntie der leden van de Synode, om toch de Hervormde Kerk niet langer een smaad en aanstoot te doen zijn in het oog aller belijdende Kerken, en steeds meer te doen afwijken van het Woord Gods, tot verderf van zielen en oneer van des Heeren Naam; men heeft getracht, binnen den kring der Reglementen tot anderen toestand te komen; er is zelfs meer dan één *modus vivendi* voorgesteld, om, zoo mogelijk, te verhinderen, dat, gedurende den tijd der Reformatie der Kerken, de Synodale Organisatie plotseling uit elkander zou vallen, en een toestand van anarchie geboren zou worden, die schadelijk zou kunnen zijn; men heeft zelfs veel van het stoffelijk goed der Kerken willen prijs geven, als maar het geestelijk goed niet langer zou worden aangerand, en de belijders van den Christus niet gedwongen zouden worden, de bestrijders der waarheid als leden der Kerk te erkennen — doch het mocht niet baten.

De Synode heeft gespot met elke bede om recht, en elk beroep op Gods Woord en heeft de meest volstrekte, onvoorwaardelijke onderwerping aan *hare* Reglementen en mandaten tot voorwaarde gesteld, waarop men lid kan zijn of blijven der Kerk, onder de Organisatie van 1816. »Wie zich niet wil onderwerpen moet worden uitgeworpen", zoo luidt haar laatste mandaat, en aan de lagere Kerkbesturen heeft zij bevolen om dat mandaat, onverwijld en scherpelijk uit te voeren.

Hoe die Kerkbesturen, door de Gereformeerden verlaten, zich daartoe leenen, is bekend. En vooral door het Classicaal Bestuur van Rotterdam is, in deze laatste maanden, een vervolgingswoede aan den dag gelegd, die verbazing wekken moet. Dat Bestuur, vast besloten om te Rotterdam te komen doen »wat des Kerkeraads is", heeft eerst drie ouderlingen »provisioneel" geschorst en heeft verdere maatregelen genomen, om, zoo spoedig mogelijk, nog zóóveel leden des Kerkeraads, waaronder minstens één der predikanten, te schorsen, om dan in de plaats des Kerkeraads handelend te kunnen optreden.

Wat het Classicaal Bestuur van Rotterdam in den zin had, blijkt, o. m. uit de volgende missive, die, ll. Woensdag, bij den Algemeenen Kerkeraad inkwam:

»*Schiedam*, 31 December 1886.

Waarschuwing tegen mogelijk breken met de SYNODALE ORGANISATIE.

Het Classikaal Bestuur van Rotterdam, door een bericht, in onderscheidene openbare bladen medegedeeld, vernomen hebbende, dat Gij in uwe Vergadering, bij meerderheid van stemmen, het als uwe overtuiging hebt uitgesproken, dat het plicht is, om hoe eer hoe liever met de bestaande Synodale Organisatie te breken, acht zich geroepen — indien althans dit bericht gegrond is — U met den meesten ernst te waarschuwen voor mogelijke gevolgen voor U en de Gemeente indien deze uitgesproken overtuiging tot eenig voorstel, ter verbreking van het Kerkelijk verband, mocht leiden.

Het Classicaal Bestuur van Rotterdam.

(get.) W. ASTRO, *fung. Praeses.*
» C. DE WILDE Cz., *Scriba.*"

Met andere woorden: U, o Kerkeraad van Rotterdam, wordt, van dit oogenblik af, pertinent, het stilzwijgen opgelegd, met betrekking tot alles wat eenigen grond zou *kunnen* geven om U te *verdenken* van eenig *voornemen* tot eene poging van verzet tegen de Synodale opperheerschappij over de Kerke Christi te Rotterdam. En anders .... zullen wij U schorsen, uwe plaats innemen.

De Kerkeraad moest nu wel onmiddellijk handelend optreden, om de gemeente te beschermen tegen verdere aanslagen der Synodale Hiërarchie.

Het besluit van den Kerkeraad.

Het zeer gemotiveerd besluit van den Kerkeraad is van dezen inhoud:

De Kerkeraad der Nederduitsche Hervormde Gemeente te Rotterdam heden, den 5den Januari 1887, wettig vergaderd;

Kennis genomen hebbende van eene missive van het Classicaal Bestuur van Rotterdam, No. 202, dd. 31 December 1886, »Waarschuwing tegen mogelijk breken met de Synodale Organisatie."

Overwegende, dat de Kerkeraad onder den knellenden band der Synodale Organisatie van 1816 gedurig buiten macht gesteld wordt naar Gods Woord te handelen;

Overwegende, dat de jongste bemoeiingen van het Classicaal Bestuur van Rotterdam niet de strekking hadden om het handelen naar Gods Woord gemakkelijk te maken, maar integendeel om den Kerkeraad derwijs te demoraliseeren, dat alle vrijheid dergenen, die de ambten bekleeden, te loor gaat;

Overwegende, dat dit op bijzondere wijze de strekking is der bovengenoemde missive van het Classicaal Bestuur;

Overwegende, dat uit de handeling der Kerkelijke hiërarchie, in zake het Amsterdamsche Conflict, gebleken is, dat uit eene procedure voor de Kerkbesturen, om recht te erlangen, geen het minste heil is te verwachten;

Overwegende dat de besluiten door de Algemeene Synode in die zaak genomen, alsmede haar schrijven aan de Kerkeraden en Leden der Nederd. Hervormde Kerk, 1 December 1886, ontwijfelbaar toonen, dat op eene eerlijke schikking geen uitzicht bestaat, en dat de eenige *modus vivendi*, welke zij toelaat, zulk eene is, waarbij de trouwe Dienaars van onzen Heere en Koning uitgeworpen worden;

Overwegende, dat alzoo noch het blijven voortleven in dezen Godonteerenden toestand geoorloofd, noch het vinden van eenig middel, om bij behoud der tegenwoordige Kerkorde daaruit te geraken mogelijk is;

Besluit, onder biddend opzien tot den Heere,

1. Krachtens hetzelfde recht, waarmede in de 17e eeuw de Pauselijke hiërarchie alhier werd afgeworpen, en de Kerkeraad in 1816 geacht werd, de Synodale Organisatie van 1816 te aanvaarden, thans de Synodale hiërarchie af te werpen;

2. Diensvolgens voor de geheele Nederl. Hervormde Gemeente te Rotterdam, de Kerkorde, ingevoerd bij Koninklijk Besluit, in 1816, van dit oogenblik af, alle kracht en geldigheid te ontzeggen en diensvolgens alle daarop gegronde bepalingen en besluiten te verklaren voor vervallen, — en, van nu af weer kracht en geldigheid te verleenen aan de Dordsche Kerkenorde, die hier vóór 1816 gold, behoudens zulke bepalingen als door de politieke wisseling gewijzigd zijn;

3. Dientengevolge den ouden naam van Nederduitsche Gereformeerde Kerk weer aan te nemen;

4. Van dit besluit onverwijld kennis te geven aan Z. M. den Koning, ter voldoening aan art. 1 der Wet van 15 September 1856, (Staatsblad No. 102);

5. Van dit besluit afschrift te zenden met begeleidend schrijven aan den Burgemeester dezer stad;

6. Van een en ander officieel bericht te zenden aan de Gemeente-Commissie der Nederduitsche Hervormde Gemeente te Rotterdam, met verzoek, dat op morgen een conferentie plaats hebbe tusschen de Commissie's in Art. 33 van het Reglement voor genoemde Commissie omschreven, ter regeling der godsdienstoefeningen in de kerkgebouwen, onder de weder aangenomen Kerkenorde;

7. Van een en ander bericht te doen aan de Gemeente bij een te drukken en te verspreiden manifest;

8. Tegen Vrijdag den 8sten Januari a.s. de Gemachtigden der Gemeente samen te roepen, ten einde hun van deze verandering van Kerkenorde kennis te geven en daarop hun instemming te vragen;

9. Den afwezigen leden des Kerkeraads bericht te geven van het gebeurde;

10. En gelijk bericht te zenden aan de Kerkeraden der Kerken te Kootwijk, Voorthuizen, Reitzum, Kollum, Leiderdorp, Anjum, Gerkesklooster en Amsterdam.

Den Heere God biddende, dat Hij zijn Kerk genadig zij en het werk der Reformatie wel doe gelukken.

De uitslag was dat het voorstel, men mag wel zeggen, door bijna *alle* aanwezigen wierd aangenomen, terwijl van de tegenstemmers en twijfelaars enkele reeds weer bijvielen.

Welk een eenheid en welk een geestdrift! o, Als dat juk toch maar eens van den nek is, hoe heel anders voelt en werkt men dan!

Het stuk aan den Koning.

Aan den Koning is toen terstond kennisgeving van het gebeurde gezonden door deze missive:

Aan Zijne Majesteit den Koning.

Geeft met den hoogsten eerbied te kennen, de Kerkeraad van de Nederduitsche Gereformeerde Kerk van Rotterdam;

dat de belijders van de Gereformeerde religie, te Rotterdam woonachtig, sedert het jaar 1573 tot eene zelfstandige plaatselijke Kerk, onder eigen predikanten en kerkeraad vereenigd zijn geweest als Gereformeerde Kerk van Rotterdam, welke Kerk aanvankelijk geleefd heeft onder de kerkenordening der Nederlandsche Gereformeerde Kerken, op onderscheidene National-Synoden vastgesteld, en laatstelijk gewijzigd door die van Dordrecht, gehouden in de jaren 1618—1619;

dat die Kerk, ook nadat de Gereformeerde Kerk opgehouden had de bevoorrechte of heerschende Kerk te zijn, onder die kerkenordening is blijven leven tot aan het jaar 1816, — doch dat, tengevolge van de bemoeiingen der toenmalige Regeering, zij sinds dien tijd feitelijk bestuurd is geworden overeenkomstig het Algemeen Reglement voor het Bestuur der Hervormde Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden, gearresteerd bij Koninklijk besluit van den 7den Januari 1816, No. 1, welk Reglement sedert dien tijd menigvuldige, bij de Regeering bekende, wijzigingen heeft ondergaan;

dat echter thans hij, kerkeraad voornoemd, ontwarende hoe, door langer onder deze kerkorde te blijven, de Gereformeerde Kerk haar Gereformeerd karakter ten eenenmale verliezen en dus zich zelve als Stichting vernietigen zou, besloten heeft, krachtens zijne oorspronkelijke, hem nimmer ontnomene bevoegdheid, zijn plaatselijk kerkgenootschap op nieuw te regelen, en daartoe, voor wat zijne Kerk aangaat, aan de sinds 1816 feitelijk hier toegepaste kerkorde alle verbindende kracht te ontnemen en alzoo voor zijne kerk, die alzoo hiermede den naam van Nederduitsche Hervormde gemeente aflegt en dien van Nederduitsche Gereformeerde Kerk weder aanneemt, opnieuw in te voeren de bepalingen, die in hare belijdenis geworteld en historisch uit haar eigen leven ontwikkeld waren, en tot 1816 hier golden; bepalingen, die te vinden zijn in het Groot Placcaatboek deel III, fol. 464; en dat wel behoudens eenige, door den veranderden staatkundigen toestand vanzelf ontstane, wijzigingen; gelijk zulks blijkt uit nevensgaande Bijlage, die, het *de facto* vervallene aan den voet der bladzijden vermeldende, den thans geldenden tekst aanwijst; welken de Kerkeraad hiermede de eer heeft, ter voldoening aan de bepalingen van art. 2 der Wet van 10 September 1853 *St.bl.* Nr. 102), aan Uwe Majesteit over te leggen:

't Welk doende,
Uwer Majesteit getrouwe onderdanen.
De Kerkeraad voornoemd,
Uit zijnen naam,
F. LION CACHET, *g. t Praeses.*
Dr. W. GEESINK, *h. t. Scriba.*

Rotterdam, 5 Jan. 1887.

En evenzoo aan den Burgemeester op deze wijs:

Aan den Edel Achtb. Heer Burgemeester der stad Rotterdam.
Edelachtbare Heer!

Bij besluit van den Kerkeraad der Nederduitsche Hervormde Gemeente te Rotterdam, is, op heden, den 5den Januari 1887, voor de geheele Nederduitsche Hervormde Gemeente te Rotterdam, aan de Kerkorde, ingevoerd bij Koninklijk besluit in 1816, alle kracht en geldigheid ontzegd, en zijn diensvolgens alle daarop gegronde bepalingen en besluiten voor vervallen verklaard. En is, van nu af weer kracht en geldigheid verleend aan de Dordsche Kerkenorde, die hier voor 1816 gold, behoudens zulke bepalingen, als door de politieke wisseling gewijzigd zijn. Voorts zal de gemeente weer haar ouden naam dragen van NEDERDUITSCHE GEREFORMEERDE KERK TE ROTTERDAM.

Van deze besluiten is kennis gegeven aan Z. M. onzen geerbiedigden Koning bij eene missive, waarvan afschrift hiernevens gaat. En heeft de Kerkeraad bij deze de eer, UEdel Achtbare daarvan insgelijks kennis te geven.

Edel Achtbare Heer,

Namens en op last van den Kerkeraad der Nederduitsche Gereformeerde Kerk te Rotterdam.

UwEdel Achtb. Dienstv. dienaren,
F. LION CACHET, *h. t. Praeses.*
DR. W. GEESINK, *h. t. Scriba.*

Ook werd het navolgende schrijven verzonden aan heeren Gecommitteerden:

Rotterdam, 5 Januari 1887.

Aan de Gemeente-Commissie der Nederd. Herv. Gemeente te Rotterdam.

WelEdele Heeren!

Namens en op last van den Algemeenen Kerkeraad der Nederduitsche Hervormde Gemeente te Rotterdam, hebben wij de eer, u kennis te geven, dat bij besluit des Kerkeraads, op heden den 5 Jan. 1887 genomen, voor de geheele Nederduitsche Hervormde Gemeente te Rotterdam, aan de Kerkorde, ingevoerd bij Koninklijk besluit van 1816, alle kracht en geldigheid is ontzegd en diensvolgens alle daarop gegronde bepalingen en besluiten voor vervallen verklaard zijn. En dat van nu af weer kracht en geldigheid verleend is aan de Dordsche Kerkorde, die hier vóór 1816 gold, behoudens zulke bepalingen, als door de politieke wisseling gewijzigd zijn. Voorts dat de Gemeente weer haar ouden naam zal dragen van: Nederduitsche Gereformeerde Kerk.

De Kerkeraad heeft de eer u te verzoeken, dat er op morgen, Donderdag 6 dezer, eene conferentie plaats hebbe tusschen de Commissies, in Art. 33 van het Reglement voor de Gemeente-commissie van 1810 omschreven, ter regeling der godsdienstoefeningen in de kerkgebouwen, onder de weder aangenomen Kerkenorde.

Beleefd verzoekende, dat u zoo spoedig mogelijk, aan het adres van den eerstondergeteekende, het uur waarop, en de plaats wilt mededeelen, waar de conferentie met genoemde Commissie zal kunnen plaats vinden, hebben wij de eer te zijn,

De Kerkeraad voornoemd,
F. LION CACHET, *h. t. Praeses.*
Dr. W. GEESINK, *h. t. Scriba.*

Gemachtigden.

Onverwijld heeft de Kerkeraad toen de Gemachtigden opgeroepen, om te verzoeken dat zij hun instemming met deze afwerping van het juk zouden betuigen.

En deze mannen, als vertegenwoordigende de stemgerechtigden, en in hen de geheele gemeente, hebben toen, eveneens met overgroote meerderheid, hun zegel aan deze daad van Reformatie gehecht.

Kerkvoogden.

Ook aan heeren Kerkvoogden had men, gelijk we reeds vermeldden; bericht gezonden, en verzocht dat zij een paar leden committeeren zouden, om de verdere aangelegenheden te regelen.

Let wel aan Kerkvoogden, wier statuut in 1810 gemaakt was, aleer de Synodale organisatie opkwam, en bij de kerkorde van 1619 gold.

Aan Kerkvoogden, die toen de organisatie van 1619 met die van 1816 verwisseld werd, stil den Kerkeraad gevolgd waren.

En wat deden deze heeren nu?

Onbeleefd, niet eens antwoorden.

Revolutionair, even als te Amsterdam de heeren Roëll c. s. de kosters tegen den Kerkeraad wapenen.

En partijdig, evenals hun vrienden hier, al het kerkegoed der gemeente in feitelijk bezit geven aan een factie.

De Politie.

Ook de politie deed te Rotterdam juist wat zij te Amsterdam deed.

Ze steunde en steunt de Synodale factie, en zoo de wettige praeses van den wettigen Kerkeraad zich aan de kerk vertoont, staat er een man met een stok en sabel om hem te weren.

Art. 41. Gerechtvaardigd.

Te Amsterdam riepen de Classicalen: Art. 41 is daarom zoo door en door slecht, omdat het aan de Kerkvoogden last geeft om c. q. tusschen twee Kerkeraden te kiezen en dus een geestelijke zaak te beoordeelen.

En wat ziet men nu te Rotterdam?

Dit, dat de Kerkvoogden te Rotterdam ook voor precies dezelfde keuze komen te staan, en nu door hun besluit de geestelijke zaak beslissen.

Juist dus wat te Amsterdam voorzien en waartegen te Amsterdam gewaakt was.

Daar leidde de Kerkeraad de keuze die Kerkvoogden te nemen hebben, hier kozen nu de Kerkvoogden zelf.

En het eind is dus, dat de Synodale Besturen te Rotterdam zelf medoen, aan wat te Amsterdam niet gedaan was, maar waarom te Amsterdam de getrouwe Dienaren zijn veroordeeld.

Classicaal Bestuur.

Het zonderlingst is wat het Classicaal Bestuur deed.

Toen de Kerkeraden van Voorthuizen, Reitzum enz. het juk afwierpen, oordeelde de Synode, dat deze hierdoor *eo ipso* hadden opgehouden te behooren tot de Synodale Kerk, weshalve deze Kerk dan ook geen jurisdictie meer over hen had.

En vlak hiermeê in strijd, gaan de Rotterdamsche Classicalen zich nu tegenover den Rotterdamschen Kerkeraad wel jurisdictie aanmatigen.

Zij schorsen mannen van wie de Synodale jurisprudentie leert, dat ze niet meer *onder*, maar *buiten* hun jurisdictie staan.

In de *'s-Gravenhaagsche Kerkbode* kwam dezer dagen over de Amsterdamsche Tuchtzaak een beschouwing voor, die voor de rechtbank van eerlijkheid en waarheid de oogen niet zou durven opslaan.

Het stuk was er zoozeer op aangelegd, om door vrome uiting en gewrongen voorstelling gemoedelijke zielen te misleiden, dat de Classicalen van Leiderdorp het stuk zelfs huis aan huis in een overdrukje rond lieten brengen, om, kon het, zieltjes te vangen voor den man, die als herder der Classicalen eerlang derwaarts gaat, den heer Pijzel.

Na dit stuk, dat natuurlijk ongeteekend was, gelezen te hebben, heeft de heer Keuchenius bij ingezonden stuk in de *Kerkbode* den anoniemen schrijver willen sommeeren om zijn naam te noemen, ten einde den laster, waaraan hij zich had schuldig gemaakt, te herroepen of te bewijzen.

Hierin is echter de *Kerkbode* den heer Keuchenius niet ter wille geweest.

Ze berichtte den heer Keuchenius dat haar blad niet voor kerkelijk getwist was. *Nota bene*, nadat ze zelve eerst den heer Elout en den heer Keuchenius in hun geestverwanten had gesmaad en gelasterd.

Dát mocht *wel*.

Maar de heer Keuchenius mocht den schrijver niet oproepen om zijn naam te noemen.

De brief van Mr. Keuchenius, waaraan plaats geweigerd is, mag anders door heel het land best gelezen worden.

Hij luidde aldus:

Geachte Redactie!

»Daar *de Kerkbode* ook ten doel heeft de gemeente voor te lichten", vroeg en verkreeg de schrijver van het »ingezonden" stuk op de tweede bladzijde eene plaats hiervoor in uw nummer van 18 dezer.

Het opstel strekt tot verdediging van het vonnis der Synode tegen 75 leden van den Algemeenen Kerkeraad der Nederlandsche Hervormde Gemeente te Amsterdam, waaronder vijf harer meest geëerde en hoogst verdienstelijke leeraars, op den 1 dezer geveld.

Het houdt tegelijk eene zeer scherpe veroordeeling in van allen, die daardoor getroffen zijn, en van degenen, die voor hen partij zouden willen kiezen.

Den eersten wordt niet minder ten laste gelegd dan dat zij »door en door onwaar" zijn; dat zij »het plan beraamd en in beginsel uitgevoerd hadden om de Hervormde kerk te doen uiteenspatten;" dat zij »langs revolutionairen weg de gemeente" wilden »losmaken uit het kerkverband en toch hun recht op de goederen der kerk behouden" en »het geld meenemen;" dat met hun bedrijf »het geloof of de prediking van Gods Woord" niets te maken hadden; dat zij de kerk, onder schending »hunner heilige belofte," pogen »te verwoesten" en »door onwettige en onchristelijke middelen hun doel willen bereiken;" dat zij wegens hunnen »strijd met de eenvoudigste begrippen van eerlijkheid en goede trouw" ontzet zijn.

Van de laatsten wordt beweerd, dat zij, zondigende tegen Gods Woord en de uitspraken van het geweten, het doen voorkomen, alsof hier eene vervolging om het geloof plaats had en zij zulks overal verbreiden, »om de eenvoudige gemeenteleden op te ruien tegen de Besturen en langs dien weg tot revolutie en alzoo tot hun doel te komen: den ondergang der Ned. Herv. Kerk."

Ik zou meenen, dat wie zulke zware beschuldigingen tegen duizenden zijner medeChristenen durft uitspreken, den moed behoort te hebben ook zijnen naam te openbaren.

Daarom noodig ik den schrijver hierbij uit zulks alsnog te doen.

Gaarne verklaar ik mij bereid alsdan de verdediging der door hem belasterden op mij te nemen en hetzij schriftelijk, hetzij in eene door hem en zijne vrienden bestuurde openbare vergadering, het bewijs te leveren, dat zijne voorstelling valsch, het vonnis der Kerkelijke Besturen onrechtvaardig en hun eisch, dat de Gemeenteleden hunne tot de slooping der Kerk leidende reglementen zullen eerbiedigen, met alle kerkbegrip en de eer van Gods Woord onvereenigbaar is.

Voorloopig zij de betuiging genoeg, dat ik geheel deel in de beschouwingen, vervat in het Manifest van onzen waardigen land- en stadgenoot, den heer Jhr. Mr. Elout van Soeterwoude en evenals hij, eerbied en gehoorzaamheid wensch te weigeren aan Kerkelijke Besturen, die met de hier bedoelde uitspraak van de Synode zouden kunnen vrede nemen.

Beleefdelijk verzoek ik Uwe Redactie, dat ook aan dit schrijven eene plaats in het eerstvolgend nummer van Uw blad worde ingeruimd.

Met hoogachting heb ik de eer te zijn
Uw dv. dr.:
L. W. C. KEUCHENIUS.

's-Gravenhage, 20 Dec. 1886.

Ook de heer Klinkenberg, die insgelijks protesteerde, wierd uit de kolommen gehouden.

Het deed ons leed, dat men van Ireniesche zijde nog steeds dien weg inslaat.

Den schoonen brief door Mr. Keuchenius in de *Boodschapper* geplaatst, laten wij hier volgen:

Aan den heer Redacteur van
de Boodschapper.

Hoog Geachte Redacteur!

Vergun mij ook in uw blad eene plaats te vragen voor den hierbij gaanden brief, door mij gericht aan de Redactie van *de 's-Gravenhaagsche Kerkbode*, naar aanleiding van het in zijn nummer van 18 dezer opgenomen schrijven van eenen onbekende, betreffende het gedrag en de drijfveeren der 75 Kerkeraadsleden, die bij het Synodaal vonnis uit hunne kerkelijke bedieningen van leeraar, ouderling en diaken bij de Nederlandsche Hervormde Gemeente te Amsterdam ontzet zijn.

Ik stel er prijs op, dat die brief in den wijdst mogelijken kring verspreid worde, opdat het schrijven in *de 's-Gravenhaagsche Kerkbode* geen schade doe aan het schoon en waardig woord van den heer Elout van Soeterwoude tot de Hervormde Gemeenten in Nederland.

Gaarne hadde ik in dien brief iets meer gezegd tot aanprijzing van het voorbeeld van dien eerwaardigen grijsaard, oudvriend en medestrijder van den heer Groen van Prinsterer — maar vooral tot wederlegging van de beschuldigingen des schrijvers zelven.

De verklaring evenwel van de *'s Gravenhaagsche Kerkbode* in haar eerste nummer, »dat zij zich niet wenschte te werpen in den strijd der kerkelijke partijen" en dat zij, ook bij opneming van ingezondene, het kerkelijke leven raakende stukken, »mits onderteekend of waarvan de schrijver aan de redactie bekend is", hoopte te waken, dat »wisseling van gedachten bij verschil van meening nooit in onheilige en persoonlijke polemiek ontaarde"; — die verklaring, hoe ook wedersproken door den inhoud en toon van het ingezonden anonyme schrijven, maakte het mij tot plicht alle verdere beschouwing en bewijsvoering voorloopig op te schorten.

Ik onthoud mij daarvan ook thans, in de verwachting, dat de schrijver door weldra zijnen naam bekend te maken mij de gelegenheid verschaffe van de door hem gelasterden en gesmaden tegen zijn aanvallen en die van anderen in het openbaar te verdedigen.

Eene enkele opmerking blijve intusschen nu niet achterwege.

De verschijning van het hier bedoelde anonyme schrijven in het Kerkelijk Weekblad der Ned. Hervormde gemeente te 's-Gravenhage behoeft geen bevreemding te wekken, nadat ten vorigen jare hier ter stede de kansel, *geweigerd* aan Dr. A. Kuyper, den ijverigen verdediger van het Koningschap van den Heere Jezus Christus en van de onfeilbaarheid van Zijn Woord, tot twee malen *toegankelijk gesteld* werd voor een jeugdig doch vermetel bestrijder van Israëls Geschiedenis. Zij is het gevolg der toepassing en voortzetting van hetzelfde beginsel. In de Hofstad, waar Groen van Prinsterer geleefd en de hoogleeraar Dr. J. H. Gunning gepredikt heeft, kenschetst zij den toestand, waarin de Nederlandsche Hervormde gemeente verkeert en het deel, 'twelk deze heeft aan de ontaarding en het bederf der Nederlandsche Hervormde kerk.

Groen van Prinsterer noemde de Synode dier kerk een »creatuur van het Gouvernement, caesaropapistisch schepsel dat, tot *handhaving* van de kerkleer geroepen, integendeel, de VERKONDIGING VAN HET ONGELOOF, tot in het *ne plus ultra* van anti-christelijke ontwikkeling *handhaaft*;" en — zoo zou hij er thans hebben kunnen bijvoegen — de handhavers van het geloof en de getrouwe belijders van den Heere Jezus Christus, met vertreding van waarheid en recht, *vervolgt*, *veroordeelt* en *straft*.

Dr. J. H. Gunning Jr. heeft niet opgehouden te verkondigen en het ook der Nederlandsche Aristocratie toegeroepen: »ALLEEN HET GELOOF IN JEZUS CHRISTUS KAN ONS REDDEN."

In 1863 [1]) gevoelde hij »volkomen geestelijke gemeenschap met het GEREFORMEERDE VOLK," nu evenwel in de Ned. Hervormde Gemeente te 's-Gravenhage overal geweerd en geschuwd. Zelf »in hart en nieren GEREFORMEERD", noemde hij de GEREFORMEERDE KERK, met hare »levenvolle, in merg en been historische, met hart en leven des Volks te zamen gegroeide, volheerlijke Nederlandsche-Hervormde Belijdenis," en met »hare oneindige diepte van leven des harten die van oneindige hoogte der ontwikkeling profeteert en noch rechts noch links noch ergens een slagboom duldt," »HET HEERLIJKSTE DAT OP AARDE GEVONDEN EN GEDACHT WORDEN KAN."

De Synodale kerkregeling daarentegen en de daaruit geborene toestanden en verhoudingen verklaarde hij *vol zonde, vol onwaarheid en ellende.*" Door haar vergeleek hij het Hervormde Kerkgenootschap, volgens Groen van Prinsterer ontaard in een »*wetenschappelijk disputeer-collegie tusschen ethisch-irenischen en modernen*," bij eene »MIN OF MEER MAÇONNIEKE VENNOOTSCHAP." Haar »opzettelijk en plechtig de gehoorzaamheid op te zeggen" was niet meer noodig. Reeds dikwerf had hij gelijk velen, het »met de daad en openlijk gedaan."

»Men hechte", zoo raadde Dr. J. H. Gunning Jr. aan anderen, »toch niet te veel gewicht aan de kerkregeling, men ga rustig zijns weegs en schuive haar daarbij, telkens als het noodig is, zonder bitterheid OP ZIJDE."

De Kerkraadsleden van Amsterdam zijn niet eens zoover gegaan. Binnen den kring hunner bevoegdheid hebben zij alleen de reglementen gewijzigd, waarvan hun de samenstelling was vrijgelaten. Overtuigd, dat slechts het geloof in Jezus Christus ons en de Kerk redden kan, hebben zij, voor zoo ver hunne macht reikte, alleen gepoogd te verhinderen, dat zij, die zulk een geloof versmaadden, als leden der Nederlandsche Hervormde Kerk toetraden en alzoo in staat gesteld wierden door hunnen invloed tot hare slooping mede te werken.

Men kent het lot, dat de 75 getrouwe belijders des Heeren getroffen heeft. Wie het voor God verantwoorden durft, bestempele vrij hunne daad met de namen van revolutie, socialisme en roof.

De edele vriend van Groen van Prinsterer, de man, die altijd met dezen eenstemmig dacht en werkte, oordeelt op 81jarigen leeftijd er anders over. In plaats van zijne broeders, die de eer zijns Heeren ook tegenover kerkelijke macht, heerschzucht en willekeur hebben gehandhaafd, te verguizen, wenscht hij in hunne smaadheid te deelen.

De wereldgebeurtenissen en de oordeelen Gods, over Kerk en Staat gekomen, bevestigen dagelijks de juistheid der inzichten van Groen van Prinsterer op staatkundig zoowel als op kerkelijk gebied. Zijn vroegere medestrijder ziet hierdoor ook het zegel gedrukt op hetgeen hij in gelijken geest arbeidde. Wie, die vaderland en kerk liefheeft, zou nog schromen den heer Elout van Soeterwoude na te volgen en met hem het onheilig juk der aan de Nederlandsche Gereformeerde Kerk vijandige Synode af te schudden?

Met de meeste hoogachting heb ik de eer mij te noemen

Uwen dv. dien. en vriend:
L. W. C. KEUCHENIUS.

's-Gravenhage, 28 Dec. 1886.

Deze brief is voor den heer Dr. Gunning en zijn vrienden toch waarlijk overtuigend genoeg, om te toonen, dat zij thans in ons hielpen veroordeelen, wat ze vroeger zelven geraden en geleerd hebben.

KUYPER.

Uit de Pers.

Aan de Kaap circuleert dit adres aan de ontzette Amsterdamsche broeders:

»WelEerw. en Eerw. Heeren en Broeders:
Genade en vrede worde u vermenigvuldigd!
Wij, ondergeteekenden, Dienaren, Kerkeraadsleden

1) Vorm en Geest. — Brief aan een vriend over onze kerkelijke toestanden. — 's Gravenhage, M. & Visser, 1863.